

**Professori  
Ilkka Virtanen**

## **Erään sankarihaudan tarina**

*Puhe Vaasan siunauskappelissa lähetettäessä  
seppelepartiota Sankarihaudoille  
Kaatuneitten muistopäivänä 20.5.2001*

Kevään monista juhlapyhistä on tänään vuorossa Kaatuneitten muistopäivä, jota vietämme muistotilaisuudella täällä Siunauskappelissa sekä kohta seuraavalla kunniakäynnillä ja sepeleenlaskulla Sankarihaudoille. Sankaripatsaan ympärille ryhmitellyt sodissa kaatuneiden haudat kätkevät jokainen sisälleen oman tarinansa. Esitän tässä yhden näistä tarinoista.

Kesä 1944 oli Talvisodan koettelemusten ohella viime sotiemme ehkä vaikeinta ja kriittisintä aikaa. Vihollinen oli koonnut määrällisesti ja materiaalisesti ylivoimaisen voimansa rajuun hyökkäykseen mm. Karjalan Kannaksella. Viipuri menetettiin juhannuksen alla ja perääntymisiä jouduttiin suorittamaan kautta linjan.

Huolimatta sotatapahtumista kotirintamalla voitiin kuitenkin kokea myös normaaliin ihmiselämään kuuluvia tapahtumia. Juhannusaattona v. 1944 Turussa mm. vietettiin eräitä häitä. Morsian oli nuori, kaunis ja onnellinen niin kuin morsiamet tapaavat olla. Sulhanen oli niin ikään nuori ja komea.

Vihkimisen tapahduttua siirryttiin viettämään hääjuhlallisuuksia. Sota-ajasta huolimatta sellaisetkin järjestettiin. Hääväki yhtyi morsiusparin onneen ja iloon. Yksi häävieraista, morsiamen vanhempi sisar ja läheinen ystävä ei jostakin syystä pystynyt kuitenkaan iloitsemaan muiden mukana, vaan itki murheissaan koko illan. Syytä itkuunsa hän ei osannut kysyjille selittää eivätkä muun hääväen lohdutusyrityksetkään tuottaneet tulosta. Ajateltiin, että ehkäpä sisaren silminnähtävä onni sai hänet kaipaamaan rintamalla olevaa miestä, joka oli ollut lomalla viimeksi maaliskuussa eikä ollut nyt päässyt tulemaan.

Todellisuudessa morsiamen sisarella oli kuitenkin jokin selittämätön ennakkoaavistus tulevasta surunviestistä. Sillä heti juhannuksen mentyä hänet saavutti tieto, että aviomies oli juuri juhannusaattona haavoittunut vakavasti Karjalan Kannaksella Karisalmella käydyissä taisteluissa ja menettänyt saamiinsa vammoihinsa vielä samana iltana kentäsairaalassa.

Kuulin tämän tarinan lapsena moneen otteeseen. Kertojana oli tuo juhannushäissä itkenyt morsiamen sisar, jolla hääjuhlan aikaan ei vielä ollut mitään tiedossa olevaa todellista syytä itkuunsa mutta josta jo samana iltana tuli soteleski ja kahden pojan yksinhuoltajaäiti. Kuulijat ovat varmaan jo arvanneetkin, että tarinan kertoja oli oma äitini. Äitini tarinasta tuli siten myös minun tarinani, joka erityisesti näin peräkkäin ajoittuvien äitienpäivän ja kaatuneitten muistopäivän aikaan palaa mieliin.

Den tredje majsöndagen har tillägnats till minnet av de stupade från våra krig. Det är viktigt att sådana minnesstolpar har placerats i vår kalender för att påminna oss om att uppnåendet och förvarandet av vårt lands självständighet har aldrig varit en självklarhet. Det har alltid fordrat äkta ansträngningar såväl av den statliga ledningen som av de enskilda medborgarna. Under de farliga åren sex decennierna sedan bevisade vår nation att ingen uppoffring var alltför stor för vår självständighet. Man kan väl säga att människolivet är ett alltför högt pris för vad som helst en viktig sak. Men för fosterlandets frihet och självständighet var man färdiga att uppoffra även sitt liv då det behövdes. Vi

uttrycker vår uppskattning och tacksamhet till detta uppoffringssinne med en uppvaktning och kransnedläggning till hjältegravarna omedelbart efter den här minnesfesten.

Toukokuun kolmas sunnuntai on omistettu sodissa kaatuneiden muistolle. On tärkeätä, että kalenteriin on sijoitettu tällaisia merkkipaaluja muistuttamaan meitä siitä, että maamme itsenäisyyden saavuttaminen ja säilyttäminen eivät ole koskaan olleet itsestäänselvyyksiä. Ne ovat aina vaatineet aitoja ponnistuksia niin valtiolliselta johdolta kuin yksityisiltä kansalaisiltakin. Vaaran vuosina kuusi vuosikymmentä sitten kansakunta osoittikin, että mikään uhraus ei ollut liian suuri itsenäisyytemme puolesta. Ihmishenki on korkea, liiankin korkea, hinta mistä hyvänsä tärkeästä asiasta, mutta maan vapauden puolesta se oltiin kuitenkin valmiit uhraamaan. Ilmaisemme kunnianosoituksemme ja kiitoksemme tälle uhrimielelle suorittamalla kunniakäynnin ja seppeleenlaskun sankarihaudoille välittömästi tämän muistotilaisuuden jälkeen.

Tämä päivä on nimenomaan kaatuneitten muistopäivä. Mielestäni tänäänkin on silti tärkeätä muistaa, että näiden rintamalla kohtalonsa kokeneiden kansalaistemme rinnalla samaa urheutta ja uhrimieltä osoitti se isänmaan puolustajien pääjoukko, joka pääsi palaamaan rintamalta koteihinsa sodan päätyttyä. Monet heistä joutuivat ja yhä harvalukuisempina edelleenkin joutuvat elämään sodasta saamiensa vammojen rasittamina, sotainvalideina. Ja nekin, jotka säilyivät ulkonaisesti vahingoittumattomina, ovat olleet henkisesti kovilla sodan kauhuja ja rasituksia muistellessaan. Tilannetta ei parantanut se, että sodan jälkeisinä vuosikymmeninä heidän ponnistuksilleen ja uhrauksilleen ei annettu juurikaan arvoa, vaan he joutuivat pahimmillaan jopa pilkanteon kohteiksi. Onneksi saamme tänään elää yhteiskunnassa, jossa veteraanisukupolvelle on alettu antaa sitä arvostusta, jonka he kiistatta ansaitsevat. Lottien työn arvon tunnustaminen ja heidän kunniansa palauttaminen on tästä tuorein esimerkki.

Lähetämme nyt seppelepartiot kunniakäynnille kohti sankarihautoja. Partiota saattaa Suomen lipun johdolla veteraani- ja maanpuolustusjärjestöjen lippulinna. Erityisen arvokasta, suorastaan uljasta on nähdä tuon lippulinna-kärjessä olevien invalidi- ja veteraanijärjestöjen lippujen kautta välittyvä veteraanien veljellinen kohtalonyhteys maan povessa lepääviin tovereihinsa.

(**Pohjalainen**, 21.5.2001, s. 4.)